

مسائل طرح های توسعه شهری

اعظم صفری رودبار

کارشناسی علوم اجتماعی، گرایش پژوهشگری علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی

Email: azam safarirodbar1402@gmail.com

چکیده

پدیده اعتیاد به مواد مخدر و داروهای روان گردان و گسترش آن در جامعه به ویژه در میان جوانان، یکی از مسائل و مشکلات پیچیده اجتماعی در کشور محسوب می شود. از این رو مقابله با آن و اجرای برنامه های پیشگیری از آسیب های مواد مخدر، برای مصون سازی خانواده ها، محیط های کاری و آموزشی و محله ها، به منزله راهبردی ملی در سند چشم انداز و برنامه های توسعه قرار دارد. پدیده اعتیاد با ناکارآمد کردن نیروی انسانی جوان و فعال کشور و تنزل سطح سلامت و بهداشت روانی و اجتماعی شهروندان، مانع مهمی در راه توسعه پایدار و همه جانبه کشور محسوب می شود. به این سبب شناخت علمی و درک ابعاد این معضل و برنامه ریزی با هدف کاهش عوارض و آسیب هایی که به صورت متواتر با این پدیده در ارتباط هستند، از وظایف مدیریت شهری است. مقاله حاضر به روش اسنادی و کتابخانه ای و بر مبنای نظریات موجود در حوزه پیشگیری و با استفاده از اطلاعات و آمارهای موجود کشور می کوشد راهکارهایی را برای تبیین روش های پیشگیری از اعتیاد و جایگاه مدیریت شهری نشان دهد و با ارائه پیشنهادهایی نظیر تأکید بر برنامه های اجتماع محور در محلات و تشویق مردم به تشکیل کانون های مبارزه با اعتیاد و جلب مشارکت مردمی و نظارت شهروندان بر امور شهری، سعی دارد در عرصه پیشگیری و توانمندسازی سطوح مختلف جامعه در قالب راهبردهای حمایتی و مهارتی به مبارزه با اعتیاد و پیشگیری از آن بپردازد.

کلیدواژه ها: اعتیاد، مدیریت شهری

مقدمه:

خلاصه سوء مصرف مواد مخدر که به آن اعتیاد می گویند پدیده ای تقریباً شهری است. در روستاها به دلیل ارتباطات گسترده آدم ها، افراد هم هوای همدیگر را بیشتر دارند و هم از شرم اهالی کمتر به این کار دست می زنند، می ماند کسانی که تصمیم خود را برای ادامه سوء مصرف گرفته اند و به همین منظور حتماً به شهر مهاجرت می کنند تا در خیل آسیب هایی که در حومه های شهرهای بزرگ وجود دارد به مصرف و قاچاق مواد بپردازند. آن وقت مدیریت های کلانشهری و کشوری است که باید برای این پدیده راه حل پیدا کنند. یکی از وظایف اصلی شهرداری برای پیشگیری از آسیب های اجتماعی، اطلاع رسانی به کارکنان و شهروندان است به همین منظور باید معاونت امور اجتماعی و فرهنگی مناطق شهرداری اقدام به برگزاری کارگاه آموزشی با موضوع پیشگیری و مبارزه با مواد مخدر کنند. مدیریت شهری در موضوعات فرهنگی، اجتماعی و ورزشی باید با نگاهی انسان محور تغییرات اساسی را در شکل و محتوای برنامه های موجود مطابق با نظرات نافذ صاحب نظران حوزه علوم اجتماعی و روانشناسی دنبال کنند تا از اعمال سلیقه ها و محدودیتهای فکری در این حوزه پیشگیری نمایند، جوان امروز نیازمند تخلیه هیجانات است و مدیریت شهری با پردازش به ورزش های سالم می تواند زمینه پیشگیری از این هنجارهای را فراهم کند.

اعتیاد

اعتیاد به مواد مخدر، که اختلال مصرف مواد نیز نامیده می شود، وابستگی به داروها با مواد مجاز و غیر مجاز است. به خاطر داشته باشید که هر چیزی اگر در کشوری مجاز هم باشد مثل الکل و نیکوتین، باعث نمی شود مواد در نظر گرفته نشوند. هنگامی که معتاد میشوید، قادر به کنترل خود در استفاده از مواد مخدر نخواهید بود و ممکن است با وجود آسیب های ناشی از آن به مصرف مواد ادامه دهید.

اعتیاد به مواد مخدر می تواند منجر به یک میل شدید به دارو شود. ممکن است بخواهید ترک کنید، ولی بیشتر افراد نمی توانند بخودی خود ترک کنند. اعتیاد به مواد مخدر می تواند باعث عواقب جدی و دراز مدتی، از جمله مشکلاتی با سلامت جسمی و روانی، روابط، اشتغال، و قانون شود. ممکن است برای غلبه بر اعتیادتان به مواد مخدر و ترک آن، به کمک پزشک، خانواده، دوستان، گروه های پشتیبانی خود و یا یک برنامه درمانی سازمان یافته احتیاج داشته باشید.

علائم اعتیاد

بیشترین اعتیاد به مواد مخدر با مصرف آزمایشی مواد مخدر در موقعیت های اجتماعی شروع می شود. برای برخی افراد، مصرف مواد مخدر شایع تر می شود. خطر اعتیاد و میزان سرعت وابستگی تان به مواد مخدر متفاوت است. برخی از داروها دارای خطر بالاتر بوده و وابستگی را سریعتر از سایرین ایجاد میکنند. با گذشت زمان، ممکن است به دوزهای بیشتر مواد مخدر نیاز پیدا کنید. به زودی ممکن است به دارو فقط برای احساس خوب نیاز پیدا کنید. وقتی مصرف مواد مخدر افزایش میابد، ممکن است دریابید که ماندن بدون دارو به طور فزاینده ای دشوار است.

تلاش برای توقف مصرف مواد مخدر ممکن است، هوس ها و محرکهای شدیدی ایجاد کند و به شما احساس بیماری جسمی دهد (علائم ترک). علائم اعتیاد به مواد مخدر یا رفتار شامل موارد زیر است، در میان دیگران:

احساس میکنید مجبور به استفاده از مواد مخدر به طور منظم هستید، این امر می تواند روزانه و یا حتی چند بار در روز باشد داشتن میل شدید برای دارو

با گذشت زمان، نیاز بیشتری به دارو با همان مقدار اثر خواهید داشت

یقین حاصل کنید که منبعی از مواد مخدر را نگه داری میکنید

برای مصرف مواد پول خرج میکنید حتی اگر نتوانید تهیه کنید

کاهش تعهدات و مسئولیت های کاری و یا فعالیت های اجتماعی و یا تفریحی بدلیل مصرف دارو

انجام کارهایی برای دریافت مواد مخدر که معمولاً انجام نمیدادید مانند سرقت

رانندگی یا سایر فعالیت های مخاطره آمیز زمانی که تحت تاثیر مواد مخدر هستید

تمرکز بیشتر و بیشتر در زمان و انرژی بمنظور گرفتن و استفاده از مواد مخدر

شکست در تلاش برای جلوگیری از مصرف دارو

تجربه علائم ترک هنگام تلاش برای قطع مصرف مواد مخدر

شناسایی سوء مصرف مواد مخدر در اعضای خانواده

گاهی اوقات، تشخیص حالات عادی نوجوان و یا احساس وحشت و نگرانی استفاده از مواد مخدر دشوار است. نشانه های

احتمالی که نوجوان شما یا یکی از اعضای خانواده از مواد مخدر استفاده میکنند عبارتند از:

مشکلات در مدرسه یا محل کار، غیبت مکرر از مدرسه و یا محل کار، یک بی علاقه ناگهانی در فعالیت های مدرسه یا محل

کار، و یا یک نزول در رتبه و یا عملکرد کاری

مسائل مربوط به سلامت فیزیکی، کمبود انرژی و انگیزه

نادیده گرفتن ظاهر، عدم علاقه به لباس، آرایش یا ظاهر

تغییرات در رفتار، تلاش زیاد برای مانع شدن اعضای خانواده از ورود به اتاق تان و یا مخفی بودن در مورد جایی که با دوستان

می روید و یا تغییرات شدید در رفتار و در ارتباط با خانواده و دوستان

خرج کردن، درخواست ناگهانی پول بدون توضیح منطقی و یا کشف اینکه که پول تان گم شده و یا به سرقت رفته و یا این که

از خانه ناپدید شده، نشان می دهد که شاید برای استفاده از مواد مخدر فروخته شده اند.

مدیریت شهری

طی دهه های اخیر از سوی اندیشمندان علوم جغرافیا، جامعه شناسی، اقتصاد، جمعیت شناسی و برخی علوم دیگر، تعاریف

متعددی از شهر ارائه شده است و جامعه شناسان از جمله انگلس و مارکس شهر را محل تمرکز جمعیت، ابزار تولید، سرمایه،

نیازها و احتیاجات و غیره می دانند که تقسیم کار اجتماعی نیز در آنجا صورت گرفته است. جغرافی دانان، شهر را منظره ای

مصنوعی از خیابانها، ساختمانها، دستگاهها و بناهایی می دانند که زندگی شهری را امکان پذیر می سازد. مورخان شهر را با توجه

به قدمت آن تعریف می کنند و از نظر اقتصاد دانان، شهر به جایی اطلاق می شود که معیشت غالب ساکنان آن بر پایه

کشاورزی نباشد. جمعیت شناسان نیز تعداد جمعیت یک نقطه را، ملاک شهری بودن آن نقطه می دانند. بر این اساس ملاک

تشخیص شهر در کشور فرانسه ۲۰۰۰ نفر ساکن است که مشابه ملاک جمعیتی در آلمان، جمهوری چک و ترکیه است. در

ایالات متحده و مکزیک ۲۵۰۰ نفر، در هلند و یونان ۵۰۰۰ نفر و در ایرلند ۱۵۰۰ نفر مشخص کننده شهری و یا روستایی بودن

یک نقطه است. یکی از آرزوهای دیرینه بشر، دستیابی به آن نوع شیوه زیست بوده است که زندگی او را با بهروزی و کامیابی

قرین سازد. اندیشه آرمان شهری آن بخشی از اندیشه است که در طول تاریخ راههای تحقق این آرزو را بررسی کرده است. در

تاریخ اندیشه سیاسی و فلسفه غربی، افلاطون بنیانگذار این اندیشه بود. در دوران رنسانس، سرتامس مور انگلیسی، اندیشه

آرمانشهری را در مسیر جدیدی قرار داد و پس از مور نیز اندیشمندان غربی، این اندیشه را پروراندند و از آن به عنوان معیاری

برای سنجش نظامهای سیاسی و اجتماعی بهره بردند. در ایران اندیشه آرمان شهری از روزگاران قدیم به صورت اساطیری آغاز

شد و در دوران اسلامی در عرصه های دین، حکمت و ادب خودنمایی کرد. برای درک و فهم مفهوم مدیریت شهری شناسایی

بخش های این ترکیب دارای اهمیت ویژه ای است. مدیریت را فراگرد به کارگیری موثر و کارآمد منابع انسانی و مادی بر

مبنای یک نظام ارزشی پذیرفته شدن است که از طریق برنامه ریزی، سازمان دهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل

عملیات برای دستیابی به اهداف تعیین شده، صورت می گیرد. از طرفی عده ای شهر را پیچیده ترین مخلوق حال حاضر بشر

می دانند که در آن انسان ها، ابزارهای دست ساز بشر، محیط زیست محیطی را ساخته است که ایجاد کننده کنش ها و واکنش

های متعدد و چند جانبه است. به نحوی که انسان هم از آن اثر گرفته و هم بر آن اثر می گذارد. مطالعات دقیق تر این محیط

با دید سیستمی و شناخت آثار کل بر جزء و جزئی بر کل نیز به نحوی ناقص بوده و محیط شهر از قواعد و قوانین غیر خطی

پی روی می نماید. معیار های شناسایی شهر از گونه های غیر خود به طور معمول، میزان جمعیت، شغل غالب مردم ساکن،

وجود شهرداری و مواردی اینگونه بوده است. امروزه، شهرها از دو جنبه اهمیت یافته اند: یکی بعنوان مرکز تجمع گروه عظیمی

از مردم، دیگری بعنوان عمده ترین بازیگر نقش اقتصادی، در کل اقتصاد ملی. از اینرو، باید به مسائل و مشکلات آنها، توجه بیشتر و دقیق تر کرد. زیرا، در حالی که برنامه ریزی دقیق و درست، سبب رشد اقتصادی، تثبیت سیاسی و افزایش مشارکت شهروندان در امور شهرها می گردد، شکست در حل مشکلات و مسائل شهری، سبب رکود اقتصادی، نارضایتی های اجتماعی و سیاسی، فقر، بیکاری و تخریب محیط زیست خواهد شد. ترکیب مدیریت و شهر مفهوم سازماندهی امور مربوط به برنامه ریزی، سازمان دهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل در محدوده شهر را تداعی می نماید. مفهومی که در کشور های مختلف به دلیل ساختار های سیاسی و رویکرد های اقتصادی، نهاد های متفاوتی را با الگو های متفاوتی در خود درگیر دارد. استرن در سال ۱۹۹۳ طی مقاله ای در نشریه شهرها بیان می کند که اصول کلی برای فهم مدیریت شهری وجود ندارد و مفهوم اصلی این واژه بسیار گیج کننده است. مدیریت شهری با توجه به سلیقه ها، ادارک افراد و همچنین اقتضای سیاسی - اجتماعی زمانهای مختلف معانی متفاوت داشته است. چنانچه ما در زمان کنونی نیز این اختلاف معانی و مفهوم را کاملا شاهد هستیم. از نظر بانک جهانی مدیریت شهری یک فعالیت شبه تجاری برای دولت هاست. به عبارت دیگر مدیریت شهری یعنی اداره امور شهری و کارایی بیشتر برای استفاده از وام های بانک جهانی می باشد. بعضی اوقات مدیریت شهری بعنوان ابزاری برای اجرای سیاستگذاریهای شهری در نظر گرفته می شود که به مفهوم علم اداره جامعه می باشد. با این حال نقطه شروع مدیریت شهری به معنای نوین آن را بایستی در تحولات دهه ۸۰ و ۹۰ میلادی جست. در این زمان و پس از دوره رکود نسبی دهه ۸۰ مضامین و مفاهیم جدیدی در ارتباط با نقش و وظایف دولتها به وجود آمد و دولت رفاهی که در دهه ۷۰ ناکارآمدی خود را در مواجهه با رخدادهای جاری در زمینه های فنی و اجتماعی نشان داده بود جای خود را به دولت حداقلی داد و دولتهای محلی در پرتو مدیریت نوین دولتی به توانمندساز بدل شدند. فرایند تمرکز زدایی نیز در تبدیل مدیریت شهری به یک فعالیت قدرتمند و دارای اختیارات قانونی سرعت بخشید.

اهمیت آسیب شناسی مدیریت شهری

موضوع آسیب شناسی در سال های اخیر بخش وسیعی از ادبیات شهرسازی را به خود اختصاص داده است. آسیب شناسی مدیریت شهری موضوعی جذاب برای برنامه ریزان شهری و منطقه ای محسوب می شود. بنابراین شهری دارای توسعه پایدار است که مدیران آن بتوانند به درستی مسائل و مشکلات مدیریتی را شناسایی و درک نمایند. وضعیت موجود را با آنچه که باید باشد مقایسه کنند و پس از تعیین انحرافها، اقدام به رفع آن نمایند.

اکنون با رشد زندگی شهرنشینی و سیل مهاجرت از روستاها به مراکز شهری مسائل و مشکلات اداره شهرها نیز بیشتر است. مسائل مدیریت شهری پیشین در امتزاج با مسائل تازه ناشی از رشد شهرنشینی به یک شرایط بغرنج منتهی شده است. مدیران شهرها باید به درستی نیازمندی های شهروندان را بشناسند و با بهبود مستمر فرایندهای اداره شهر، به این خواسته ها جامه عمل ببوشانند. چنین شیوه ای از مدیریت در خلاء رخ نمی دهد و تنها به دانش و شهود مدیران وابسته نیست بلکه نیازمند کاری نظام مند است.

منظور از فعالیت های نظام مند همان آسیب شناسی درست در زمینه مدیریت شهری است. اگر چنین نشود بی برنامه گی و هرج و مرج در شهر حکفرما خواهد شد که تجربه و پیامدهای ناگوار آن بسیار است. نتیجه این بی برنامه گی، گسترش شدید تبعیض اجتماعی، توزیع ناعادلانه ثروت، از بین رفتن محیط زیست، رشد زاغه نشینی و فقر، و مواردی از این قبیل می باشد. لذا لازم است عوامل موثر بر آسیب شناسی مدیریت شهری شناسایی شوند. به ایت ترتیب می توان برنامه ریزی درستی در راستای توسعه پایدار در شهرهای مختلف کشور را تدوین نمود.

ابعاد آسیب شناسی مدیریت شهری

آسیب شناسی یکی از جامعترین مفاهیم در دهه های اخیر می باشد. این واژه در مفهوم گسترده آن به معنی شناخت مسائل اداره و بهره برداری صحیح و کارا از منابع مالی، نیروی انسانی و مواردی از این دست در سازمان است. برای دستیابی به الگوی مطلوب مدیریت شهری باید از امکانات فنی، ساختار و تشکیلات مناسب برای رفع نیاز نسل امروز و آینده بطور رضایت بخش بهره گرفت. این میسر نمی شود مگر در سایه شناخت درست وضعیت موجود و تعیین فاصله با ایده آل های هدف گذاری شده.

برای آسیب‌شناسی مدیریت شهری باید به اصول زیر توجه کرد.

- نقش محوری شهروندان و نیازهای آنها
- حفظ محیط زیست به عنوان جز لاینفک فرایند توسعه برای نسل‌های امروز و آینده
- ریشه کن کردن فقر و کاهش تفاوت‌های طبقاتی
- در نظر گرفتن شرایط ویژه هر شهر
- مسئولیت مشترک و همکاری کلیه دولت‌ها و ملت‌ها
- سیاست‌های جمعیتی مناسب
- تغییر الگوهای تولید و مصرف غیرپایدار در جوامع شهری
- انتقال فناوری و ارتقا دانش علمی جهان از طریق مبادلات و همکاری‌های بین‌المللی.
- مشارکت کلیه مردم و تلاش دولت‌ها برای ترویج و ارتقا آگاهی عمومی
- قانون‌گذاری و التزام عملی به قوانین وضع شده در زمینه مدیریت شهری
- بسیج نیروهای بومی و جلب مشارکت آنها و حمایت از هویت و فرهنگ ایشان.
- استفاده از خلاقیت و نوآوری برای حل مسائل شهری

در سایه شناخت و عمل به چنین الزاماتی می‌توان انتظار داشت که مدیریت شهری به صورتی پیوسته بهبود پیدا کند. شهرهایی که از این صول پیروی می‌کنند در کوتاه‌مدت و بلندمدت رشد پایدار را تجربه خواهند کرد. تجربه زیسته شهروندان در چنین شهرهایی نشان می‌دهد که این همان رویای باستانی پیرامون دستیابی به آرمان شهری است که در جستجو بوده‌اند.

نتیجه‌گیری

در صورت انتقال مناسب آموزش‌های لازم به دانش‌آموزان و آشنایی آنان با خطرات و عواقب آسیب‌ها و نقش مهارت‌های کلامی و ارتباطی می‌تواند در رشد نوجوان تاثیر مثبت گذاشته و در آینده فردی مفیدی برای خانواده و جامعه باشد. در راستای توانمندسازی جوانان و نوجوانان می‌توان به کارگاه‌های مهارت‌نه‌گفتن به اعتیاد، مهارت‌های زندگی، آسیب‌های فضای مجازی، عوامل آسیب‌های مواد مخدر، روش‌های تربیت صحیح فرزندان با هدف رشد و ارتقای علمی دانش‌آموزان و همچنین برگزاری برنامه‌های متنوع فرهنگی ورزشی با همکاری شهرداری‌های شهرهای کنگان، سیراف و بنک اشاره نمود.

منابع و ماخذ

احمدیان، رضا، (۱۳۸۳) الگوی ساختاری-راهبردی، نگرشی جدیدی در برنامه ریزی شهری، ماهنامه شهرداریها، سال ششم، شماره ۶۶.

احمدیان، رضا، (۱۳۸۲) طرح‌های توسعه شهری، ناکارآمد و تحقق‌ناپذیر، ماهنامه شهرداریها، سال پنجم، شماره ۵۰. آزاد ارمکی، تقی، (۱۳۷۹) اندیشه‌نوسازی در ایران، انتشارات دانشگاه تهران

اسدی، ایرج، (۱۳۸۰) نقد مبانی نظری طرح‌های جامع شهری، رساله کارشناسی ارشد، رشته شهرسازی، دانشکده هنرهای زیبا،

دانشگاه تهران

تشکر، زهرا، (۱۳۷۹) طرح‌های توسعه شهری؛ ناکارآمدی در اجراء، ماهنامه شهرداریها، سال اول، شماره ۱۲

رضائیان، راحله، (۱۳۸۳) علل عدم تحقق طرح‌های شهری در مرحله اجراء(نمونه موردی، طرح جامع قائمشهر)، رساله کارشناسی ارشد، رشته شهرسازی، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران

،رهنمائی، محمد تقی و فاطمه شاه حسینی، (۱۳۸۳) فرآیند برنامه ریزی شهری ایران، سمت

،سعید نیا، احمد، (۱۳۷۴) اندیشه‌های خام شهرسازی، هنرهای زیبا، شماره اول

سعید نیا، احمد، (۱۳۸۲) مفاهیم و محتوای طرح‌های ساختاری-راهبردی، آبادی، سال سیزدهم، شماره ۳۹

سعیدی رضوانی، نوید و غلامرضا کاظمیان، (۱۳۸۰) امکان سنجی واگذاری وظایف جدید به شهرداریها، سازمان شهرداریهای کشور.

سعید نیا، احمد، (۱۳۸۲) کتاب سبز شهرداریها، جلد پنجم، طرحهای شهری در ایران، سازمان شهرداریهای کشور، چاپ دوم

غمامی، مجید، (۱۳۷۱) بررسی و نقد اجمالی طرحهای جامع شهری، آبادی، سال دوم، شماره ۷

مطالعات راهبردی- تطبیقی شهرهای جهان، شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، ۱۳۸۲

مهدیزاده، جواد، (۱۳۸۲) برنامه ریزی راهبردی توسعه شهری، مرکز تحقیقات شهرسازی و معماری ایران

مهندسین مشاور شامند، (۱۳۸۲) شیوه های تحقق طرحهای توسعه شهری در ایران، جلد اول، سازمان شهرداریهای کشور، چاپ دوم

Sutcliffe, (1980) Anthony, the rise of modern urban planning 1800-1914, mansell, London.

Chapin.J.R.F.Stuart, (1965) Urban land use planning, university of Illinois press, Urbana.